

τρέας, μολονότι ακατάληπτος, διότι η ουσία της τέχνης είναι η ψυχική εκείνη και καλλιτεχνική άφρομοίωσις, η ήθικη εκείνη τροποποίησης του οργανισμού, ήτις μόνον διά της τελείας αντίληψως είναι δυνατή, λογικώς και πραγματικώς.

Τὰ σύμβολα λατρεύονται διότι είναι ακατάληπτα, διότι λατρεία είναι υποβολή, είναι ύπνωτισμός. Τελεία δὲ λατρεία ύπνωτιστική είναι η θρησκευτική, ήτις άγει και φέρει τὰ πλήθη ως να ήσαν μία μόνη νεάνις ύπνωτισμένη, ακριβώς διότι τὸ ύπνωτίζον σύμβολον είναι ακατάληπτον, είναι δὲ άλγεινῶς αίσθητή πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἐκλαίκευσιν, όπως τὸ σύμβολον ἐννοηθῆ. Σχετική, ὑπὸ μίαν ἐποψίαν, ήτο ἐσχάτως και η αντίδρασις η μισονεική της νεολαίας Ἀθηνῶν κατὰ της μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ τέχνη ὅμως δὲν είναι θρησκεία. Ἡ δὲ θρησκευτική συγκίνησις ἐγκείται ἐν τῇ οικειοθελείῃ ἡμῶν ὑποταγῇ πρὸς τι ἀνώτερον, ὅπερ ακριβῶς μᾶς άγει και μᾶς φέρει. Ἐνῶ ἐν τῇ Τέχνῃ ἐννοοῦμεν νὰ συγκινηθῶμεν πραγματικῶς, ὕλικῶς, καθὼς ὅταν τρώωμεν, ὅταν πίνωμεν, ὅταν φιλοῦμεν και κοιμῶμεθα. Ἀλλὰ διὰ νὰ συγκινηθῶμεν πραγματικῶς, πρέπει ἀληθῶς η συγκίνησις νὰ μᾶς τροποποιήσῃ οὕτως, ὥστε νὰ γείνη αὐτὴ μέρος της ὑπάρξεώς μας, ν' ἀφρομοιωθῆ, νὰ δονήσῃ ἐναρμονίως τὰ νευρικά κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου, νὰ ἐννοηθῆ. Ἄλλως ἀποτυγχάνει.

Ὡστε η Μεγάλη Τέχνη δὲν ἐγκείται κατ' ἐμὲ εἰς τὰς συγκινήσεις τῶν ὀλίγων, διότι η Τέχνη είναι μιὰ μορφή, μιὰ ἐκφρασις της τάσεως της ὁμιουρησίας πρὸς τὴν τελειοποίησιν, δηλαδὴ τὴν ἐξέλιξιν και τὴν πρόοδον, ήτις ἀποτελεῖται οὐχὶ διὰ της πηήσεως τῶν ὀλίγων εἰς ἀφθαστα ὕψη, ἀλλὰ διὰ της μορφώσεως τῶν πολλῶν, τῶν ὄλων, και της ὕψώσεως αὐτῶν εἰς ἐν ἐπίπεδον τελειότερον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου η ζωὴ νὰ φαίνεται γενικῶς ὠραιότερα και φαιδροτέρα.

Ἴδου η μεγάλη Τέχνη. Ἡ ὄθησις αὐτῆ τῶν μαζῶν, τοῦ πλήθους πρὸς ἐν ἐπίπεδον ἀνώτερον πρέπει νὰ λέγεται Μεγάλη Τέχνη, και οὐχὶ η ἐνδιαφέροσα μικρὸν ἀριθμὸν πνευμάτων, ἀληθῶς ὑπερῶν, ήτις κάλλιστα δύναται νὰ λέγεται νέα μικρὰ τέχνη.

Ἐπειδὴ δὲ η ὕψωσις αὐτῆ τοῦ λαοῦ πάντως καλὸν δύναται νὰ ἔχη ἀποτέλεσμα, δέον ἀμέσως νὰ μελετηθῆ οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν ὀλίγων εἰδικῶν ἀτόμων, ἀλλὰ και ὑπὸ τοῦ κράτους ἀκύμη. Ἡ βελτίωσις ἐπὶ τὸ ὠραιότερον παντός σχετιζομένου με τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ είναι με μίαν λέξιν τὸ ἔργον της Μεγάλης Τέχνης. Νὰ μὴ ἐπιτρέπηται π. χ. η χρήση ἀσχήμων ἀντικειμένων. Τὰ οικιακά σκευῆ, αἱ οικίαι, τὰ ἐπιπλα τοῦ μικροῦ λαοῦ, ἐὰν είναι καλλιτεχνικώτερα και εὐθυνώτερα (διὰ τῶν εὐνοῶν και διαγωνισμῶν τοῦ κράτους, ὡς γίνεται ἐν Γαλλίᾳ) βεβαίως διὰ της καθημερινῆς ἐπικοινωνίας τροποποιεῖται ὁ ὄργα-

νισμός τοῦ λαοῦ ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον και τὸ τελειότερον.

Ἡ διάδοσις εὐθηνῶν και ὠραίων εἰκόνων παρὰ τῷ λαῷ, ἀντὶ τῶν αἰωνίων ἀγίων, η διάδοσις τῶν Παναγιῶν τοῦ Ραφαήλ και τοῦ Μουρίλλο παρὰ τῷ λαῷ ἀντὶ τῶν φρικῶδων και ἀηδῶν Ρωσικῶν εἰκόνων, η διάδοσις εὐθηνῶν ἔργων τέχνης, η θέσπισις τῶν καλλιτεχνημάτων εἰς ὅλα τὰ σπήτια τοῦ λαοῦ, ὡς θεσμοῦ και ήθους και συρμού κοινωνικοῦ, θὰ ἐπιφέρουν τὴν βραδείαν και γόνιμον και βαθεῖαν ἐκείνην τροποποίησιν και βελτίωσιν τοῦ λαοῦ, δι' ἧς θὰ ὕψωθῆ οὗτος εἰς ἐν ἐπίπεδον καλλιτεχνικώτερον τελειοποιήσεως και προόδου, ήτις είναι ὁ μόνος σκοπὸς της Τέχνης.

Ἴδου ποία είναι η Μεγάλη Τέχνη. Οὐχὶ αἰθέριαι μυστικοπάθειαι ὀλίγων, ἀλλὰ ψηλαφητὴ και παλλομένη καλλονὴ φαιδρίας και σφριγώσης ζωῆς τῶν ὄλων, ἣν νὰ ἐννοῇ ὁ λαὸς ὀλονὲν ὅτι είναι ὠραιότερα και ὅτι ἀξίζει νὰ τὴν ζῆ κανεῖς και νὰ τὴν ἀπολαύῃ εἰς ὕψηλότεραν και εὐρυτέραν κλίμακα.

Καλὸν λοιπὸν θὰ ήτο ἐὰν η «Πινακοθήκη» καθὼς και ὅλα τὰ καλλιτεχνικὰ φύλλα και μή, διαδίδουν καθ' ἐκάστην εἰς τὸν λαὸν καταληπτὰς καλλιτεχνικὰς ἰδέας. Καλὸν θὰ ήτο ἐὰν ἐξεδίδοντο εἰκόνες εὐθηνῶν και πολλαὶ πρὸς διάδοσιν παρὰ τῷ λαῷ, αἱ δὲ ἐφημερίδες καθ' ἐκάστην νὰ δημοσιεύουν εἰκόνας ὠραίας και σαφεῖς. Εἰς τὰ θεάτρα αἱ αὐλαῖαι δύνανται καθὼς και αἱ σκηνογραφίαι νὰ είναι καλλιτεχνικώτεραι, καθὼς και εἰς τὰ καφενεῖα, τὰ ξενοδοχεῖα, εἰς πᾶν ἴδρυμα ἐντὸς τοῦ ὁποίου συγκεντρῶνται τὰ πλήθη, δέον ἐπὶ τῶν τοίχων ν' ἀναρτῶνται εἰκόνες καλλιτεχνικαί, καταληπτὰι και ὠραῖαι, παριστώσαι τὸ κάλλος τῶν ἡρώων και τῶν μεγάλων ἔργων και διὰ της γονίμου ὑποβολῆς πρὸς μίμησιν παρορμῶσαι τὰ πλήθη και ὕψύνουσαι αὐτὰ εἰς ὕψος τελειότερον προόδου και μορφώσεως.

Ὁ συρμός, αἱ διαδιδόμεναι ἰδέαι, δύνανται νὰ εἰσαγάγουν εἰς ὅλα τὰ σπήτια τοῦ λαοῦ καλλιτεχνικὰς εἰκόνας εὐθηνῶν, η δὲ ἀστυνομία δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν διαφόρων δημοσίων ἰδρυμάτων ἀσχήμους εἰκόνας.

Οὕτω πως δύναται ὁ λαὸς της καλλιτεχνικῆς Ἑλλάδος νὰ διαπλασθῆ ἀπο τὴν ἐπίδρασιν της Μεγάλης Τέχνης ἐπὶ τὸ τελειότερον, διὰ ν' ἀντικρύσῃ τὴν ζωὴν ὠραιότεραν και φαιδροτέραν.

Σ. ΖΩΓΡΑΦΙΔΗΣ

## ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

“ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ,,